

Van onderhoud naar behoud

Het najaarsonderhoud van grassportvelden

Voetbal is een echte wintersport. Tijdens het grootste gedeelte van de competitie groeit het gras niet of nauwelijks. Daarom is het zaak al tegen het einde van het grasgroei seizoen maatregelen te treffen om problemen tijdens de herfst en wintermaanden voor te zijn. Het onderhoud van sportvelden richting de moeilijke periode is met name gericht op stabiliteit, vlakheid en waterdoorlaatbaarheid. Maatregelen moeten bijdragen tot verhoogde bespeelbaarheid tijdens de competitie.

Auteur: Bernard van den Bosch en Eric Bals
Foto: Frans van den Bergh, gemeente Schijndel
Elco Gemert

Het vooraf plannen van onderhoudsmaatregelen in een bestek werkt zeer beperkend. De weersomstandigheden en het gebruik zijn van grote invloed op de inzet van het meest doeltreffende onderhoud. Onderhoud van sportvelden is maatwerk. Een samenspel tussen vaak een cultuurtechnisch bedrijf en de gemeente dat berust op wederzijds vertrouwen is de basis voor het meest effectieve onderhoud. Het is doodzonde dat gemeentes nu zo weinig gebruik maken van de kennis en kunde die bij cultuurtechnische bedrijven ruim voor handen is. In dit artikel bespreek ik kort de punten van aandacht met betrekking tot het onderhoud met het oog op de winterperiode.

Ideale bodem

Op een natuurgrasveld sluiten we een compromis ten aanzien van de bodem. Enerzijds zijn goede groeiomstandigheden voor grasgroei gewenst, anderzijds vraagt een intensief gebruik om snelle regenwaterafvoer. De Branchevereniging van Sport en Cultuurtechniek, de KNVB en ISA-Sport hebben samen bodemtechnische constructies ontwikkeld die rekening houden met de in de praktijk gewenste eigenschappen.

Groei problemen liggen vaak in een verstoorde zuurstof- en waterhuishouding. Het belang van beide factoren mag je niet onderschatten. Een grasplant groeit optimaal in een grond die voor de helft uit vaste delen bestaat (klei, leem, zand en organische stof) en voor de helft uit poriën. Dit poriënvolume is dan weer voor de helft gevuld met water en voor de helft gevuld met lucht. Lucht is met name belangrijk voor het transport van zuurstof en kooldioxide. Gras produceert namelijk bovengronds zuurstof, maar vraagt ondergronds om dit gas. Bij kooldioxide ligt het juist omgekeerd. Door de toplaag luchtig en voldoende schraal te houden, stelt u de aanvoer van zuurstof veilig. Bovendien heeft het bodemleven dat organische stof omzet tot voor de plant opneembare voedingsstoffen en zuurstof nodig. Een goede vochtvoorziening is belangrijk omdat gras voor 90 procent uit water bestaat. Daarnaast is water het transportmiddel voor voedingsstoffen naar en in de grasplant. Water bindt bovendien de bodemdeeltjes en is onmisbaar voor de afbraak van organische stof (bodemorganismen functioneren niet in de droge grond).

Zorg voor de lucht- waterhuishouding

Na de laatste maaibeurt is het zaak dat je grasresten, die onder in de zode zitten, verwijdert. Deze grasresten sluiten de bodem af van de bovenliggende lucht. Deze afsluiting bemoeilijkt de uitwisseling van zuurstof naar

“Zuurstofuitwisseling gaat in
lucht 10 duizend maal sneller
dan in water”

de wortels. Het is met name belangrijk om grasresten te verwijderen omdat de uitwisseling van zuurstof in lucht 10 duizend maal sneller verloopt dan middels water. Hiernaast vestigen schimmelziekten zich vaak als eerste op deze verdorde natte grasplukken. Het verwijderen van de grasresten kan het beste door de grasmat

na de laatste maaibeurt licht te verticuteren of te wiedeppen. Het bovenliggende gras veeg je hiermee af en zo voorkom je dat de grasresten onder in de zoden gaan verrotten en bijdrage aan een glad veld. Verticuteren dient te gebeuren op een moment dat het gras nog in volle groei is. Wanneer de viltlaag meer dan 1 centimeter dik is, mag je niet zo diep snijden, omdat er dan gevaar bestaat voor uitdroging door de erge wortelbeschadiging. Wanneer het budget het toelaat, is het verstandig om na de verwijdering van de grasresten het sportveld te bezanden. Door het aanbrengen van ongeveer 20 kubieke meter zand met een m50 van 180-220 mu met een organisch stof gehalte <1 en met een leemgehalte <5 procent houd je het speeloppervlak voldoende stroef en stevig. Bovendien droogt de toplaag na bezanding sneller op. Mocht de toplaag enigszins zijn verdicht, dan is het belangrijk om met een prikrol de beluchting van de zode te verbeteren. Bovendien stimuleert de prikrol de groei van het uitlopervormende veldbeemdgras, doordat de wortelstokken worden doorgesneden.

Wanneer het vanwege het zachte najaarsweer nodig is om in november de maaimachine nogmaals van stal te halen, is het belangrijk de maaihogte iets naar boven bij te stellen (3,5-4 centimeter). Dit omdat de grasmat in de wintermaanden langzamer of niet herstelt. Als het voor de vlakheid van het speelveld nodig is om te rollen, houd dan goed het moment in de gaten waarop je dit doet. Onder te natte omstandigheden ontstaat namelijk het gevaar voor verdichting van de toplaag. Onder natte omstandigheden in de herfst en de winter kun je aan deze verdichting weinig tot niets meer doen. Immers, prikrollen onder die omstandigheden leidt tot versmering en dus verdere achteruitgang van de luchthuishouding in de toplaag. De rol doet daarnaast dienst om het contact met de toplaag van de door vorst omhoog gekomen zoden, te herstellen.

Meestal is wateroverlast een gevolg van een toplaagverdichting of verdichting in de laag onder de zode. Deze laatste verstoringen kun je beter op een eerder moment dan vlak voor de

Doorspuiten drainagesysteem

“Wanneer het budget het toelaat, is het verstandig om na grasrestenverwijdering het veld te bezanden”

winter aanpakken. Zij vallen dus niet onder het zogenaamde ‘winteronderhoud’.

De controle van het drainagesysteem is wel een maatregel die met betrekking tot het winteronderhoud aandacht verdient. Dit kan het beste gebeuren wanneer de grondwaterstand gaat stijgen. Na een fikse regenbui/-periode dienen de drainagebuizen binnen één dag ‘te lopen’. Doorspuiten van het systeem is vakwerk, treed daarom ook in dialoog met uw cultuurtechnisch vakbedrijf wanneer je dit niet in eigen beheer organiseert. Een goed werkende drainage zorgt ervoor dat overtollig grondwater snel afgevoerd wordt. Dit draagt bij tot een betere lucht-, water- en warmtehuishouding van de bodem. Ook treedt minder snel structuurbederf op. Allemaal facetten die bijdragen aan een gunstiger groeimedium voor de grasmat.

Gras bij-, in- of doorzaaien?

Het meest ideale moment om gras te zaaien is na de hete zomerperiode. Normaal gesproken is september het beste moment. De bodemtemperatuur is op dat moment optimaal, de vochtvoorziening komt vaak op natuurlijke wijze tot stand, de onkruiddruk is laag en het weer is voor schimmelziekte minder gunstig dan in de maand augustus (hoge luchtvochtigheid). Velden die je pas na de winterstop in gebruik neemt, kun je nog gerust bijzaaien. Omdat Euro Grass kwaliteit nastreeft, adviseren wij te kiezen voor SV7 Maxima (75 procent Engels Raaigras Vesuvius en 25 procent Limousine). Besluit je na medio september door- of in te zaaien, dan zal het veldbeemd zich voor de periode met nachtvorsten normaal gesproken onvoldoende ontwikkeld hebben om zich te handhaven. Het advies is dan om het doorzaamengsel (50 procent Engels Raaigras Vesuvius en 50 procent Quintus) te gebruiken.

Bemesting

De groei van de grasmat gaat bij hogere temperaturen in het najaar langer door. Bij de bemesting van sportvelden dienen we met dit gegeven rekening te houden. Een (extra) bemesting in de vroege herfst met een meststof met een hoog kali- en een laag stikstofgehalte geeft de grasplant extra voeding en versterkt de grasmat. Deze zal minder snel uitdrogen door bevrozing. Uitgebreid onderzoek door Landlab in Italië in opdracht van Haifa heeft geleerd dat een kalibemesting in de vroege herfst bijdraagt aan een vlot herstel van de grasmat na de winter. Deze zogenaamde winterbemesting dienen we te strooien op het moment dat het gras nog groeit. Wanneer we dit te laat doen, gaat de kalium door uitspoeling verloren. Door kalium in de vorm van kaliumnitraat te strooien, neemt het gras kalium direct met het nitraat op. Wel dienen we vanwege gevaar voor fusarium (sneeuwschimmel) op te passen met het toedienen van hoge stikstofgiftten na begin september.

Om het nieuwe groeiseizoen bemesting-technisch gezien goed te starten, is het van belang dat de voedingstoestand voor het groeiseizoen op peil is. Alle voedingselementen moeten op dat moment voldoende beschikbaar zijn. In het voorjaar dient de voorraadbemesting dan ook tijdig gestrooid te worden.

Eric Bals

Eric Bals is werkzaam als Sales- en productmanager recreatiegrassen bij Euro Grass.

Bernard van den Bosch

Bernard van den Bosch is werkzaam als Cultuurtechnisch Beheerder bij de gemeente Rotterdam, afdeling Sport en Recreatie.